

Bland tvättmedelspoeter och riktiga diton

av Tor Englund

Skulle ni, kära läsare, kunna gissa vilken poet, som i mitten av 1950-talet fick det största honorar som någon poet dittills hade fått för en enda skriven dikt?

Honoraret var onekligen rejält tilltaget. Det utgick med den då svindlande summan av 100 000 kronor - en summa som idag motsvaras av över en miljon kronor. För en enda dikt på fyra rader! Vilken poet skulle kunna komma ifråga? Det finns onekligen många att välja mellan bland såväl 20-talisterna, 30-talisterna och 40-talisterna. Kan det ha varit Nils Ferlin eller Hjalmar Gullberg som belönades? Eller Harry Martinson? Kanske var det Evert Taube eller kan det ha varit någon av de då yngre poeterna Lars Forsell, Karl Vennberg eller Werner Aspenström? Eller någon annan? Vem i så fall?

Jag tror att man skulle få grubbla länge över denna gåta innan man kommer på det rätta svaret: kavallerikapten Carl Ahlin, en i de här sammanhangen okänd person. Han kom från Uppsala.

Upprinnelsen till denna historia är märklig och snart kommer också Nils Ferlin in i bilden.

I mitten av 50-talet slog svenska hudläkare larm om mycket svåra fall av eksem, som drabbat många personer runt om Sverige, företrädesvis kvinnor. Enligt läkarna framkallades hudproblemen av de syntetiska tvättmedlen. Ett preparat gav särskilt svåra skador, tvättmedlet Surf. Hudsjukdomen hos de drabbade var ytterligt svårbotad. Det var inte ovanligt att patienterna fick läggas in på sjukhus månadsvis eller så fick de helt och hållet kasta bort alla kläder som de tvättat med de olika syntetiska medlen. I vilket fall som helst var det tillrådligt att använda gummihandskar ända upp till armbågarna om man nu måste handskas med de farliga tvättmedlen. Miljöproblem och miljöskandaler diskuterades knappast på den tiden. Det skulle ännu dröja några år innan Rachel Carsons "Tyst vår" låg på bokhandelsdiskarna.

Tvättmedelskoncernen var givetvis skakad över denna utveckling och sökte göra något positivt av historien. I stora annonser gick de nu ut och gjorde reklam för en pristävling. På fyra rimmade reklamrader skulle man beskriva tvättmedlets förträfflighet. Prissumman för den bästa dikten var onekligen uppseendeväckande. Etthundratusen kronor - eller en villa om man hellre önskade sig en sådan - skulle vinnaren få och förmodligen - men det stod inte i annonsen - det mer tvivelaktiga nöjet av gratis tvättmedel livet ut. Det svenska folket vässade snabbt sina pennor, skrev, rimmade och skickade in sina alster med en frenesi som skulle komma att glädja det svenska postverket åratals framåt. Det kom in 1 123 125 (en miljon etthundratjugotretusen etthundratjugofem) förslag som alla prisade Surf. Med en inläsningstakt, som måste betecknas som imponerande kunde snart juryn vaska fram det allra bästa ur detta digra berg av tvättmedelslyrik. Nedanstående förslag från uppsalakaptenen vann:

*Effektivast, drygt och milt,
rengör silke, linne, filt.
Surf allena klarar allt,
ger valuta tiofalt.*

varefter han snabbt kammade hem 100 000 kronor. Dock fick han betala 38 000 kronor till skattemyndigheten, som ansåg att priset skulle räknas som lotterivinst. Beslutet överklagades men regeringsrätten fastställde skattesatsen, dock med den nya motiveringen att det hela skulle beskattas som "inkomst av intellektuellt arbete". Versen belönades alltså, även efter skatt, med den nätta summan av cirka 4000 kronor per ord.

Några dagar efter detta beslut kom Nils Ferlin att ringa till dr John Takman, som på den tiden var redaktör för tidningen Clarté. Det visade sig då att även Nils Ferlin deltagit i tävlingen utan att på något sätt bli omnämnd av juryn. Ferlin var mycket upprörd och sa ungefär så här: Här har jag som är en etablerad poet skickat in bidrag och så ger de priset till den där förbaskade kaptenen.

Men, sa Takman, vad skrev du då?

Jo, sa Ferlin, så här löd det:

*Av tvättmedel finns det
tusen och fler.
Tvätta med Surf och ni
tvättar aldrig mer!*

men inte vann den inte!

Nej, det gjorde den inte. Men så var han en etablerad poet också.